

BILLEDSPOR - SJÆLENS T

EN ALTERNATIV ARBEJDSPLADS FOR PSYKISK SÅRBARE MENNESKER

Af Franck Thomas Staub

Vi lever i en tid hvor vi mangler meningsfulde billeder, der kan forbinde os med hinanden.

Tilsyneladende er det kvantiteten af billeder med fokus på det udvendige, det fortravlede samt eksponeringen af det individuelle, der har taget over på bekostning af en søgen efter de fælles billeder og oplevelser, som kan give mening til vores tilværelse.

Således er det bydende nødvendigt at der iværksættes langt flere visionære og praktiske bud på at livet kan leves på mange måder, at tilværelsen indeholder mere end den rolle der er tilskuerens.

Billedspor - Sjælens Teater, er et sådant bud

Starten I efteråret 1989 starter denne artikels forfatter, teaterinstruktør og billedkunstner Franck Thomas Staub, og en lille gruppe mennesker med psykiske og sociale problemer Billedspor, dengang kaldet Masketeater Tintinsoldater. Gruppen arbejder med at finde egne udtryk og skabe levende billeder via dansen, masken, digtet og musikken. Vi får snart vist os selv og verden vores væsen – nemlig det enkelte menneskes trang til at skabe sig selv, sit eget væsen, uden på forhånd givne livsmønstre. Således accepteres det anderledes på dets egen præmis, forbliver kommunikativt frem for at stækkes, forbliver mening frem for meningsløshed, forbliver nærvær frem for fravær. Da Billedspor efter kun nogle få måneders arbejde bliver bedt om at repræsentere Danmark på en international kunsthøjsfest for såkaldt udsatte grupper, er et teater født.

Masken Billedspors identifikation er fra begyndelsen masken - det ansigt vi henvender os til verden med. Masken forbløffer ved både at skjule og afsløre. Den skjuler individuel identitet, og afslører skjulte sider af det individuelle og det kollektivt ubevidste. Masken giver mulighed for at opnå kontakt med hidtil ukendte sider af egen personlighed og derved udvikle et mere nuanceret og autentisk forhold til sig selv og sine omgivelser. Herved udfordres forestillingen om, at vi bør opretholde en konstant personlighed i vores sociale og kulturelle sammenhænge. Det anderledes fremstår som en mulighed – ikke en forhindring. Når masken både skjuler og afslører, er det ikke skuespillerens egen private fortælling, der spilles på scenen, men derimod den fællesmenneskelige. Masken bliver en mulighed for at fortælle

ting, vi i første omgang ikke bryder os om, men dernæst opdager eksisterer. I Billedspors to sidste forestillinger "Carried by Shadows" samt den aktuelle "På sporet af det tabte" har vi smidt maskerne og spiller uden. En tidligere skuespiller i Billedspor udtrykte sig således om maskearbejdet: "Et menneske sagde engang til mig, at det kun er dig, der kan gøre en så grim maske smuk. Ja, masken forvrænger det velkendte og skærper omgivelsernes opmærksomhed. Folk får øje på mere. Det er jo derfor vi laver teater".

Kroppen Billedspors forestillinger bygges op omkring skuespillerens arbejde med egne kropslige udtryk. Dansen er selve forudsætningen, ikke et middel til at nå noget andet, en slags skjult dagsorden, en lettere vej til større selvtillid. Danser og instruktør må fastholde fokus på billedet, rummet er skabende og ikke problematiserende. Dansen er billedet, fortællingen der fortælles. Som oftest skabes billederne til forestillingerne ved at skuespilleren møder modstand i arbejdet. En basal træning i evnen til at arbejde med fysiske tilstande resulterer i at skuespilleren må stoppe, eftersom hun oplever et for påtrængende savn alt imens hun danser. Instruktøren fra sin side må hermed nøje vurdere om der er ressourcer til at forfølge billedet – både personligt og kunstnerisk. I første omgang er det afgørende at den pågæl-

dende skuespiller er indstillet på at arbejde videre med billedet. Som et slags væsen der berører det ukendte, og vover lyden af det som brister. Herefter kan instruktøren vælge at inddrage de øvrige skuespillere i billedet, og herfra arbejde med det som et fælles billede. Således arbejder teatret med myterne. Myterne forstået som det stof vi er gjort af – de overleveringer og erkendelser der binder os sammen.

Kroppen husker

Billedspor arbejder med kroppen hinsides det funktionelle – at vores krop er noget hovedet desværre må slæbe rundt med, noget der bevæger sig fra et punkt til et andet, og noget man helst ikke skal blive syg i. Kroppen som legende, dansende, fantasi, kreativitet og fortælling er noget de fleste er tilskuere til. I Billedspor er kroppen fortællingen og fortælleren. Kroppen bliver for skuespiller og publikum en ny adgang til verden – en måde at orientere sig i verden på. Kroppen som husker det som hjernen har glemt, og som nu via fysiske improvisationer og færdige billeder

åbner til muligheder der førhen mest optrådte som fjerne og diffuse – og som netop manglede krop.

Selvsagt kræver det fysiske teater stor grad involvering både af skuespillere og instruktør. Alle må være indstillet på at arbejde med billeder af tilvæ-

relsen der ikke nødvendigvis er bekvemme og velkomne. Alle er deltagere, ikke tilskuere.

Kroppen danser, bevæger sig, kroppen raser, flyder,

driver, råber, længes og ler.

”Dansen er et møde med verden. Den rækker ud

mod verden og skaber kontakt mellem

den og mig. En

slags søgen efter mulighederne for

at komme i kontakt med

andre mennesker. En mulighed for nærvær og samhørighed. Jeg opdager mig selv i nye sammenhænge”, som en skuespiller udtrykker det.

Fotograf: Elvira Csonk

fortsættes på næste side >>>

At forvandle underskud

Kroppen er tilstede eller vi arbejder med at den bliver det:

- En skuespiller orker intet, og oplæget til dagens arbejde starter med kroppe der ikke orker.

- En anden skuespiller kan kun kravle, og vi kravler.

- En musiker er rasende, og opvarmningen starter rasende.

- En anden musiker er stille, og vi forbinder det stille med det rasende

Omdrejningspunktet er til stadighed at tage afsæt i hvor vi er, og ikke hvor vi skal hen. Erfaringen viser os at arbejdsformen oftest er frigørende, eftertænkning, humoristisk, grotesk og autentisk. Som en skuespiller udtrykker det: "Man kan forvandle underskud

til overskud uden at det var udgangspunktet", og en anden: "Jeg holder fri i arbejdet på gulvet, dæmonerne er lagt på is". At smerten, tvivlen, frygten og kaos kan fremstå som en ressource, synes at være et paradoks, og det er det. Som fortalt i en af vores forestillinger: "Jeg rejser i mørket for at finde hvile i lyset".

Kunsten og visionen

Billedspor arbejder professionelt og æstetisk med teater og musik. Det er Billedspors vision at skabe vedrørende og gerne konfronterende teaterforestillinger, der stiller spørgsmål til den måde vi lever vores liv på. Samtidig vil vi gerne synliggøre psykisk sårbare kunstneriske potentialer.

Arbejdet handler således primært om en personlig og faglig mestring. Vi ser ofte at arbejdet forvandler den enkeltes og omverdenens syn på sig selv, så Billedspors vision er i høj grad at skabe forvandling, både individuelt og kollektivt.

I kunsten ligger et frirum, hvor det er muligt at undersøge eksempelvis tabuer, der virker undertrykkende på den enkeltes liv. Du får en mulighed

for at dykke ned i måske ubehagelige sider af bevidstheden, uden at du skal forklare dig. Værket bliver det centrale. Det er det, vi mødes om, glædes ved, græder og undres over, samtaler om og forhåbentlig udvikler os gennem. Vi mødes ikke omkring den enkeltes lidelse, men omkring værket. Det er frigørende for den psykisk sårbare at se sig selv som skabende frem for en belastning. Systemet har desværre en overdreven trang til at problematisere. Vi ønsker at udfordre systemets holdbarhed. En sund tanke i et sundt demokrati. Skulle man nævne de vigtigste principper bag vores arbejde er det nærvær, involvering, konfrontation, professionalisme, forvandling, æstetisk læring, fællesskab, humor, medmenneskelighed og demokrati.

Fremtiden

"Det er vigtigt at høre til et sted, arbejde professionelt, føle sig vigtig, ansvarlig, føle sig noget værd. Men jeg har en mistanke til at de sindslidende stærkt føler, at de ikke er velkomne i (denne) verden?" Sagt for otte år siden af en stadig aktiv skuespiller i Billedspor. Efter næsten tyve års arbejde med at skabe et professionelt teater for psykisk sårbare står vi i dag med udfordringen at få den formelle organisation på plads. Flere af Billedspors skuespillere og musikere har været med i Billedspor igennem ganske mange år. Reelt oplever de at det er deres arbejde, formelt er virkeligheden en anden. Således har vi et ønske om at få skabt en arbejdsplads, hvor psykisk sårbare kan blive ansat i reelle stillinger som skuespillere og musikere – præcis som det også er i verden udenfor psykiatrien. En etablering af en sådan arbejdsplads ville være samfundets måde at vise de psykisk sårbare anerkendelse og værdighed. Billedspor - Sjælens Teater er ikke kun sin egen stemme, men mange stemmers håb.

Ansatte:

Musikterapeut: Henrik Rydahl
Instruktørassistent: Sasha Aagaard
Kunstnerisk leder og instruktør: Franck Thomas Staub

12 skuespillere og musikere

Billedspor afholder forestillinger, workshops, foredrag og supervision både hjemme og ude.

Dokumentarfilmen "Sjælens Teater"
(vist i biografen samt på DR2 i april 2007)
Om Billedspor: kontakt Billedspor.

ER DU NYSGERRIG?

Billedspor arbejder tre dage om ugen med musik og teater. Vi er dels selve teatergruppen og dels en nybegyndergruppe. Vi har ingen optagelsesprøve, men tager en snak med dig, og finder herefter sammen ud af, hvilken gruppe, du kan starte i. Du er altid velkommen til at kontakte os for at få en snak og en rundvisning i vores dejlige omgivelser på Kragelund.

Billedspor - Sjælens Teater Kultur og kontaktsted Kragelund

Dybrovej 21
8270 Højbjerg
Tel.: 4079 0829 / 8736 1337
www.billedspor.dk
teater@billedspor.dk